

SANAT VE İLETİŞİM İLİŞKİSİ AÇISINDAN NECMETTİN ÖZLÜ’NÜN ESERLERİNİN ANALİZ VE YORUMLARI

ANALYSIS AND COMMENTS OF NECMETTİN ÖZLÜ’S ARTWORKS IN TERMS OF THE RELATION OF ART AND COMMUNICATION

Elif EROĞLU¹

Gonca Hülya YAYAN²

Öz

Sanat, bir duygu veya düşüncenin en güzel en estetik haliyle görsel ve işitsel bir maddede vücut bulmuş halidir. Aslında sanatın ne olduğuna dair tarih öncesi çağlardan günümüze kadar çeşitli cevaplar aranmıştır. İlk insanların mağara duvarlarına çizdikleri şekil ve sembollerde onların iç dünyalarının birer yansıması olarak sanatın ilk izlerini taşımıştır. İnsanlığın geçirdiği evrimlerle, yaşama biçimleri, hayata bakışları, sanat biçimlerini ve sanata olan bakışlarını da değiştirirken her dönemde ve her toplumda, farklı görünümde daima ortaya çıkmıştır. Aslında insanlar, yaşamlarından bir kesitini veya günlük bir olayı aktarırken bir şekilde başka insanlarla da iletişim kurmuşlardır. Bu sayede, duygu ve düşüncelerini yaptıklarını başkalarına aktarırken, oluşturdukları obje resim ve semboller de bir köprü vazifesi görmüş her çalışma da zaman içerisinde birer iletişim aracına dönüşmüştür. Tarihte insanın temel ihtiyaçlarını giderme çabalarıyla kendini anlatma istekleri de giderek bir estetik kimlik kazanmış ve sanatı doğurmuştur. Sonrada iletişimle yaygınlaşmış, kuşaktan kuşağa da aktarılarak günümüze kadar gelmiştir. İnsanoğlunun yaşamını zevkli kılma amacıyla çaldığı enstrümanı, çizdiği resim, sesi, sözü ile bedenini dilini estetik yetkinliğe ulaştırarak sanata dönüştürürken doğa ve kendisiyle iletişimini, etkileşimini de zenginleştirmiştir. Böylece sanat ve iletişimin, birbirini var etme sürecinde de yaşamsal bir ilişkisi (semiyotik) söz konusu olmuştur. Bu araştırma ile, ekspresyonist tarzda çalışmalar üreten sanatçı Necmettin Özlü’nün eserlerinin teknik ve estetik özellikleri bakımından incelenip değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma türlerinden olan literatür tarama yöntemi ile yapılmıştır.

Anahtar Kelime: Sanat, İletişim, Ekspresyonizm, Sembol, Necmettin Özlü

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, E-posta: efsunlucizer@gmail.com, [ORCID: 0000-0002-1253-5833](https://orcid.org/0000-0002-1253-5833)

² Doç.Dr, Gazi Üniversitesi, E-posta: yayangonca@gmail.com, [ORCID:0000-0002-2915-3137](https://orcid.org/0000-0002-2915-3137)

Gönderim Tarihi: 10.01.2023

Yayına Kabul Tarihi: 27.09.2023

Yayın Tarihi: 30.11.2023

Atf: Eroğlu, E. ve Yayan, G.H. (2022). Sanat ve İletişim İlişkisi Açısından Necmettin Özlü’nün Eserlerinin Analiz ve Yorumları. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*. 6 (2). 85-97

Abstract

Art is embodied in a visual and auditory substance in the most beautiful and aesthetic form of an emotion or thought. Various answers have been sought, from prehistoric times to the present, about what art is. The shapes and symbols that the early humans drew on the cave walls bore the first traces of art as a reflection of their inner worlds. With the evolutions that humanity has gone through, the way they live, the way they look at life, the way they look at art and the way they look at art has always emerged in every era and in every society, in different views. In fact, people have somehow also communicated with other people when transferring a cross section of their life or a daily event. Thus, as they relayed their emotions and thoughts to others, the artifacts and symbols they created served as bridges, and each work became a means of communication over time. In history, their efforts to address the basic needs of human beings and their desire to explain themselves have increasingly gained an aesthetic identity and given rise to art. Then, it became common in communication and was transmitted from generation to generation. He has enriched his communication and interaction with nature and himself while transforming the instrument he played to make human life enjoyable, his painting, his voice, his word, and the language of the body into art with aesthetic competence. Thus, art and communication also have a vital relationship (semiotics) in the process of making each other exist. This research aims to examine and evaluate the technical and aesthetic properties of the works of Necmettin Özlü, an expressionist-style artist. The research was done through the literature screening method, which is one of the types of qualitative research.

Key Words: Art, Communication, Expressionism, Symbol, Necmettin Özlü

GİRİŞ

Sanat, insan kaynaklı bir etkinlik olarak algılandığında insanların her tür deneyimlerinin tepkileriyle birlikte dışarı vurulmasıdır” (Tolstoy, 1996: 92-93-94). Auguste Rodin, sanatı dünyayı anlamak ve anlatmak isteyen bir düşünce çabası olarak da tanımlamıştır (Erinç 1998sf). Tolstoy'un sanat tanımı ise şöyledir: “Sanat insanın bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra aynı duyguyu başkalarının da duyabilmesi için hareket, çizgi, renk, ses ya da sözcüklerde belirlenmiş biçimler aracılığı ile bir çeşit iletişimle onlara aktarılmasıdır” (Doğan 1998sf).

İletişim, insanların birbiriyle anlaşması ve anlaması için önemli bir unsurdur. Günümüzde iletişim araçları içerisinde yer alan sanat akımlarından biri de ekspresyonizmdir. Rönesanstan itibaren birbirini takip eden veya birbiri ile çatışan İdealizm ve Realizm, 19. yüzyıl sonunda ortaya çıkan Empresyonizm ile birlikte, yerini yeni arayışlara ve çatışmalara bırakmıştır. Fovizm, Kübizm, Sürrealizm ve Ekspresyonizm gibi sanat akımları modern sanatın çeşitli basamaklarını oluşturmuşlardır. Tansuğ’a göre “Çağdaş resim dünyasında önemli bir yeri olan Ekspresyonizm akımı da, öteden beri Kuzey Avrupada geçerli olan, şiddet ve abartmalı biçim çarpıtmalarıyla aşırı heyecanları amaçlayan eğilimleri yeniden benimsemiş bir akımdır(Tansuğ,1992:242). Ekspresyonist sanatçılar, eserlerinde hislere dayalı içsel duyguları ifade etme yolunu seçerken insanın günlük yaşamda karşılaştığı hüznün, şaşkınlık, bitkinlik, korku ve acı, bunun tersine olarak sevinç, coşku ya da mutluluk gibi insana dair bütün duyguları, sanatçı duyarlılığı ile şekillendirip eserlerinin de konusunu oluşturmuşlardır. (Keskin,2014:3) Böylece

sanatçılarda, duygu ve düşüncelerini hatta hayal dünyalarını izleyicilerine aktarmışlardır. Bir şekilde sembol ve renklerle de iletişim kurmuşlardır (Tuncal, 2017: 2). Sembol, sözcük olarak binlerce yıllık bir geçmişe sahip olan soyut bir anlamayı işaret etmektedir. Doğumundan vefatına kadar bireyin her anını kuşatan semboller, önceleri dinî alanlarda çok güçlü bir şekilde ortaya çıkmıştır. Sonraları ise edebiyat, mimari, müzik, resim, heykel vb. hemen her yerde kullanılan olan bu semboller, ayrı dil ve yazı sistemlerine sahip olarak tüm insanlara ait kültürel farklılıklarıyla beraber kendine has özellikleri içinde barındırmıştır. Bu yönüyle de sembolizm, halihazırda evrensel bir dil olarak kabul edilmektedir. (Çağlar, 2008: 2)

Aslında sanat ve iletişimin her daim tarihte ve her toplumda birlikte yer aldıkları bilinen bir gerçektir (Yıldırım, 2021: 14). Bu bağlamda denilebilir ki sanatçılar kendi kurmuş oldukları düşünce ve duygularıyla yaratmış oldukları kendi dünyalarını, dış dünya ile paylaşırken bir nevi kendi kültürlerinin de aktarıcısı olmuşlardır (Özdem, 1999: 20).

Günümüz Batılı Türk resim sanatçıları kapsamında makalede yer alan ressam Necmettin Özlü, eserlerinde insan vücudunun herşeyden arındırılmış, doğal halini yücelten bir yön sezilirken, sanatçının figürlerinde daha çok geometrik bir düzen kurma arayışı söz konusu olmuştur. Sanatçının renk armonilerini sıkça kullandığı eserlerinde, yer ve gök bilimlerinden de faydalanmıştır.

Soyut ve dışavurumcu bir anlayışla eserlerini yapmıştır. Necmettin Özlü, 1985 yılından itibaren serbest ressam olarak çalışmaya başlamıştır. Ankara, Brüksel, Cezayir, Gent, İstanbul, İzmir, New York ve Paris'te 35 kişisel sergi açmış, karma sergiler ve sanat fuarlarına katılmıştır. UNESCO UPSD Türkiye Plastik Sanatçılar Derneği üyesidir. Halen Paris'te sanatsal çalışmalarını sürdüren sanatçı, Galeri Soyut tarafından temsil edilmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, nitel araştırma türlerinden olan literatür tarama yöntemi ile yapılmıştır.

Necmettin Özlü' nün Eserlerinde Kullandığı Sembollerin Anlamları

Kadın: Kadın figürü mitoloji de hem tanrıça hem ruh olarak çıkmaktadır. Kadın doğurganlığı, üremeyi sağlayan hayatın ve devamlılığın sembolüdür (Çoruhlu, 2011: 42). Türk kültüründe Umay ana, evliliğin ve çocukların koruyucusu da bilinmektedir (Küçük, 2013: 117).

Dağ: Dağ imgesi sanat tarihsel süreçte sıkça kullanılan biçimlerden biridir. Genellikle dağın coğrafi, fiziksel konumlanışındaki gizemi, üzerine üretilen söylemler, onun bir kültür imgesi olarak da anlamlılığını artırmıştır. “İnsanlığın kültürel kodları dağın, yerin ve gökyüzünün net ve açık anlamları ve dolaylı, dolaysız çağrışımlarıyla yüklüdür. Bu bağlamda “dağ “yüksek bir yer” yani “olağanüstü bir evren” (M. Rifat) olarak dikkati çekmektedir. (Koca, 2003: 126).

Bulut: Bulut, her dönem farklı anlamlar taşımıştır. Rönesans döneminde bulutlar kutsallığı, ilahiliği temsil ederken günümüzde bulutlar, duygular ile anlatılmak istenen bir biçim olarak da yorumlanmaktadır (Yücel, 2019: 459).

Deniz: Deniz bütün insanlar için en büyük, en değişmez anne simgelerinden biridir. (Bachelard, 2006: 131).

Deniz kızı: “Deniz kızı”, karada yaşayan “âfet”in denize uyarlanmış bir benzeridir. Hatta başı insan başı, gövdesi aslan gövdesi olan “âfet”in yanı sıra başı insan başı, gövdesi ise yılan gövdesi olan “şâh-ı mârân” adlı efsanevi yaratığın da deniz kızı tasavvurunu güçlendirdiği düşünülebilir. (Açıkgöz, C. (2020).

Balık/Deniz Canlıları: Altay yaratılış destanında geçen balığın, dünyayı yaratmada yardımcı olması ve dünyanın balık üzerinde durduğuna inanılmaktadır. Türkler için bereketin sembolü, uğur ve bolluk olarak sayılmış evliliklerde de mutluluk ve üremenin simgesi olarak görülmüştür (Çoruhlu, 2011: 177). Balığın çok yumurta yapması üremeyi temsil etmesi yaşam döngüsünü gösterdiği gibi balıkların beraber gezmeleri de birliği ifade etmektedir (Ersoy, 2007: 452).

Taş: Taş, evrende varlığın döngüsünü oluştururken her yaşamın bir sonu olduğuna, nereden geldiysek tekrar oraya gideceğimizi simgelemektedir (Ersoy, 2000: 159).

Midye-İstiridye: Bazı kurganlarda istiridye kabuklarının veya istiridye kabuklarından gerdanlıkların çıkmış olması hemen bütün kültürlerde doğurganlığı, dişliliği, yeniden doğuşu ifade etmiş İslam öncesi Türk topluluklarında da yine yaradılış ve doğuş ile ilgili bir anlam taşıyarak bir bağın kurulmasına da neden olmuştur (Eliade 1992: 255).

Daire/Yuvarlak: Daire ve yuvarlak sembollerin ne başı ne de sonu olan, başlangıcı ve sonu belli olmayan maneviyatın simgesi olarak içinde hep kutsallığı barındırmıştır. Ayrıca Tanrı ile bağdaştırılmıştır (Ersoy, 2000: 77). Aynı zamanda daire geçiciliği de sembolize etmekte, faniliği ölümü ve bir gün insanın ölüm ile karşılaşacağını da vurgulamaktadır (Soylu, 2019: 44).

Necmettin Özlü’ nün Eserlerinde Kullandığı Renklerin Anlamları

Mavi: Doğu yönünün simgesi olan mavi, gökyüzünün sonsuzluğun ve huzurun rengi olmasından dolayı gök ile ilişkilendirilmiştir. Sıfat olarak isimle kullanıldığında ise bu renk, o ismin Gök Tanrı ya da gökte olduğuna inanılan ruhlarla ilgili bir olduğunu göstermektedir (Çoruhlu, 2000 sf). Çeşitli mitolojilerde akıl, idrak, sağduyu, iffet, lekesizlik, sadakat, Allah’a hürmet, barış gibi erdem ve erdemli davranışların simgesi olarak da kullanılmıştır (Çoruhlu, 2011: 224). Koyu lacivert tanrısal aşkı simgelerken, açık mavi adaletin rengi olarak simgelenmiştir (Ersoy, 2007: 59).

Kırmızı: Heyecan, aşk ve tutku kırmızının çağrıştırmış olduğu anlamlardan sadece birkaçıdır (Akkın, Eğrilmez ve Afrashi,2004: 275). Batı kültüründe ise aynı renk tehlikeyi belirtmek amacıyla kullanılmaktadır. Kırmızı renk iyi şans ve içtenliğin sembolü olarak da bilinmektedir (Mazlum, 2011:

131). Başlıca özelliği ateş ve kanın simgesi olması yanında duygu, tutku gibi kavramları da yansıtmaktadır. Kırmızı aslında, cinselliğin, alevin de rengidir (Ersoy, 2000: 56).

Yeşil: Genel olarak yeşil ağaçların yapraklarının, çimenlerin rengi olduğundan serinletici ve sakinleştirici bir etkiye sahiptir. Sessizlik, verimlilik, hayat, büyüme, doğa, bilgelik ve inancı çağrıştırmaktadır. Her renkte olduğu gibi yeşilin de farklı tür ve tonları farklı duygular uyandırabilmektedir. Yeşil kendine saygı, adalet ve güveni temsil edebilirken, abartılması megaloman, otoriter ama küstah, alaycı bir ifade yayabilmektedir. (Martel,1995, s.85).

Turuncu: Bu renk gökteki güneşle yer altındaki ateşin ortasında bulunduğu varsayılarak vahiy yolu ve Tanrı aşkına ulaşmanın olduğu kadar ruhsal dengenin de simgesel rengi olmuştur. Bağlılık ve doğruluğu yansıması nedeniyle de kırmızı renk kadar olmasa bile enerji ve heyecan verici bir renk olarak da algılanmaktadır. (Ersoy, 2007sf)

Mor: Elde edilmesi için mavi ile kırmızının kullanılmasındaki belirli oran nedeniyle gökle yer arasındaki dengeyi simgelemektedir. Bunun yanı sıra soğukkanlılık tok gözlülük içe kapanıklık çekingenlik, aşk, ihtiras, itaat parlak zekâyâ sahip olma anlamlarıyla ilişkilendirilmiştir. Uzak doğu ülkelerinin geleneğinde mor renk, aktif kırmızı tende mavi ise pasif bir geçişi yansıtmaktadır. Mor renk, kendine güven ve özgürlük duygularını harekete geçirmektedir. Kimi zamanda monarşi ve aşırı zenginliği çağrıştıran bir renkte olmuştur. Yaratıcı ve ruhsal bir özellik taşıdığından sanatçı rengi olarak da bilinmektedir. (Ersoy, 2007sf)

Beyaz: Beyaz renk barışı, saflığı, temizliği, merhameti temsil etmiştir. W. Kandinsky'ye göre beyaz renk, dünyanın sembolü olarak da tanımlanmıştır (Ersoy, 2000: 52). Aynı zamanda şeffaflığı ve berraklığında sembolüdür (Özdemir, 2005: 394).

Sarı: En ışıklı, hareketli, parlak ve neşeli renk olan sarı, zenginlik, bolluk, şeref ve sadakati hatırlatmaktadır. Sarı entelektüel olma, yöneticilik, hırs, iddia ve özgürlüktür. Canlı sarı, kişiyi aktif yaparken, solgun sarı, dinlendirip ve gevşetmektedir. Renk terapistlerine göre bu renk, tüm renkler arasında genel kas sinirlerinin gücünü arttıran tek renktir. Ağırkanlıları canlandırarak sinirleri uyarmaktadır. Sarı, anlamayı keskinleştirip akıl işlevlerini de arttırmaktadır. Ayrıca, sarının açık tonları, alanları genişleterek büyütürken zihin uyarıcı etkisi olan ve iletişim kurmayı kolaylaştıran bu rengin aşırıya kaçılması halinde vandalizm, kıskançlık, hastalık, mantıksızlık, şüphe ve güvensizlik, sorumsuzluk ve uçukluk getirmektedir. (Martel,1995, s.85).

Kahverengi: Kızıyla siyah arasında yer almakta olup daha çok siyaha yakın bir renktir. Saf olmayan ve kendini göstermeyen yer altı ateşi ile kil ve toprakla özdeşleştirilmiştir. Bunun için insanoğlunun keşfettiği ilk renktir. Yaprak rengi nedeniyle de sonbaharı hatırlatır. Kırmızı ve siyah renklere elde edildiği için her ikisinin de özelliklerini taşımaktadır. Roma da alçak gönüllülüğün ve fakirliğin manevi ve zihinsel olgunluğun simgesi olmuştur. Bazı yorumculara göre ise kahverengi gelecek için sağlam ilişki kurma isteğini göstermektedir (Ersoy, 2007: 456).

Siyah: Türklerde siyah renk; kuzeyde yaşayan toplulukları sembolize ederken şiddet, güç ve gerçeği vurgulamak için kullanılmıştır. İyi, kötü, yas, ölüm gibi insan hayatında meydana gelebilecek üzüntü verici hususları ifade etmek için olumlu ve olumsuz olarak kullanılan bir renkte olmuştur (Çoruhlu, 2011: 209). Siyah renk, birçok ülkede matemi çağrıştırırken korku ve umutsuzluk gibi duyguları da ifade etmektedir (Akın, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 277; Kılınçarslan ve Fidan, 2012: 48).

Turkuaz: Turkuaz, günümüzde Türk rengi olarak da anılmaktadır. Turkuaz, Avrupa'ya Anadolu üzerinden ihraç edildiği için bu ad, Fransa'da Turkuaz Türk anlamına gelen sözcükten kaynaklanmıştır. Yeşil ve mavi arasındaki renk skalasında yer alan turkuaz rengi; sakinliği, huzuru ve psikolojide duygusal dengeyi sembolize etmektedir. (Orçan, 2011: 81)

SANATÇININ ESERLERİNİN ANALİZ VE YORUMLARI

Resim 1. Portre, 73x60 cm, Yağlıboya-Alkyd, 2006

Resim-1 Analizi: Necmettin Özlü'nün bu çalışmasında ön planda mavi tonlarda bir erkek figürüne yer verilmiştir. Figürün yüz ayrıntıları belirsiz olup, mavi ve turuncu tonlarda boya lekeleri ile kapatılmıştır. Figürün gövde kısmı açık mavi tonlarda devam ederken burada sert ve keskin çizgiler yerine daha yumuşak çizgiler ile çizilmiş ve içinde yıldızlarla süslenmiştir. Figürün boya lekeleri ile yüzü kapandığından herhangi bir duygusu görülmemektedir. Figürün hemen altında bir bant yer almakta olup portrenin hemen arka planında ise nü bulunmaktadır. Yumuşak çizgilerle çizilmiş olan nü silüeti açık renktedir. Nünün yanlarında kahverengi tonlarda bir örtü görülmektedir. Arka plan ise koyu bir renk hakimdir.

Resim-1 Yorumu: Resme genel olarak bakıldığında dışavurumcu bir üslupla çalışan sanatçının bilinçaltı ile ilgili bir resimleme yaptığı görülmektedir. Resimdeki portre soyut bir düzen içinde renk ve ışık katmanları arasında saklanarak kendi ritminde var olmuştur. Sanatçı aslında erkek figürü üzerinden

karmakarışık fikirler içinde olan bir insanın bilinçaltınının bir çeşit resimlemesi yapmıştır. Sanatçı bu figürde kullanılan mavi renkle insanın sonsuzluğu ve huzuru arayışı arasında bir denge oluşturmaya çalışmış turuncu ile insanın bilinçaltındaki istek ve arzuları gösterirken mavilerle de bir renk armonisine gitmiştir. Kahverengi bandı resminde jeolojik bir imge olarak kullanan sanatçı yer katmanına yaşanan yeryüzüne bir gönderme yapmış ve arka plandaki nü figürdeki kadifemsi tenin yumuşaklığı ile hayatın içerisindeki maddi hevesleri de vurgulamıştır. **(Resim 1)**

Resim 2. Büyülü Dalış, 100x100 cm., tuval üzerine Akriik-Alkyd, 2009

Resim-2 Analizi: Esere ilk bakıldığında yuvarlak içine belli oranlarda deforme edilmiş geometrik şekiller yerleştirilmiştir. Bu geometrik şekiller iç içe geçmiş ve farklı renklerle de boyanmıştır. Genellikle yeşil,mor,mavi renkleri ağırlıklı olarak eserde yer almıştır.Eserin içinde deforme edilmiş deniz kabuğu ve midyeler bulunmaktadır.Eserin sağ üst kısmında bir adet deniz kızı figürü görülmekte olup geometrik şekillerin içinde yıldız ile arka plan gri renkle oluşturulmuştur.

Resim-2 Yorumu: Sanatçı doğada var olan şekilleri doğa gerçekliği içinde soyutlamak istemiştir. Midye,istiridye gibi deniz ürünleri yeniden doğuşu ifade ederken resimde deniz kızını kullanarak bu düşünceye paralel olarak denizle de, bütün insanlar için en büyük anne ve dişilik simgesi olan kadının doğadaki üretgenliğine ve doğurganlığına da bir atıfta bulunmuştur. Eserde iç içe geçmiş şekillerle öne ve arkaya doğru devinim kazandırılarak evrende iç içe geçen kavramlar ifade edilerek bir perspektif ile derinlik verilmiş ve yer bilimi ile üst kısmı yeryüzü, alt kısmı ise yer kabuğunun inorganik kısmına

benzetilmiştir. Renklerle üst tarafta gökyüzü anlatılarak mavi ve yeşil tonlarda, alt kısım ise yer kabuğu ile özleştirilerek toprak tonlarında resmedilmiştir. Deniz kızı figürü ile bu doğal döngü içinde kendine bir yol bulmaya çalışan insanın çıkışa doğru hareketi ile dünyanın evren içindeki deviniminde olduğu gibi çabalarını göstermeye çalışmıştır. **(Resim 2)**

Resim 3. Oturan İkona 195,5x 150 cm, TÜYB, 2007

Resim-3 Analizi: Sanatçının bu eserinde oturan bir kadın figürü resmetmiştir. Kadının yüz ayrıntılarına girilmemiştir. Omuz kısmından sonra kollar farklı desen ve şekillerle örtülmüştür. Kadın figürünün sağ ayağı deforme edilmiş olup bacak ve ayakta kullanılan renkler; kırmızı, turuncu ve sarıdır. Eserin arka planının üst kısmına bulutlar yerleştirilmiştir. Alt kısmında ise yerin başladığı kısım çizilmiştir. Arka planında beyaz ve mavi renkler ön planda iken; alt kısmı kahverengi yeşil tonlar hakim olmuştur. Yine eserde sanatçının otomatik yazı olarak yaptığı kaligrafik yaldızdan yapılmış yazıları mevcuttur.

Resim-3 Yorumu: Sanatçı basit bir perspektif içerisinde gökyüzü ve yeryüzü arasında bir kadın figürüne yer verirken bu figür ile evren içinde hayatın devamlılığını doğurganlığı ve üretkenliği temsil etmeye çalışmıştır. Necmettin Özlü, soyut geometrik bir düzen içerisinde renk ve ışık katmanları arasında bu figürü saklayarak da eser içinde kendi ritmini oluşturmuştur. Sağ ayağın bittiği yer ile baş parmağın bittiği yerden tepeye doğru çizgi çekildiğinde tablo ikiye bölünerek bir renk armonisi sağlanırken sanatçının deyimiyle “evrenin özündeki armoni”yi araştırırken, kadının üzerinden bu yükü ve ızdırapları yansıtmaya çalışmış kullandığı renklerle de bu düşüncesini vurgulayarak pekiştirmiştir. **(Resim 3)**

Resim 4. Adsız, 130x65 cm, Akrilik ve Alkyde ve Yağlıboya , 2022

Resim-4 Analizi: Esere ilk bakıldığında renklerin yan yana gelmesiyle oluşmuş bir kompozisyon görülmektedir. Mavi yeşil tonları ve kahverengi rengi eserde ön plandadır. Renklerin ön planında yıldızdan yapılmış simge ve formlar mevcuttur. Bu formlar doğada bulunan formlar olup. deniz canlılarının iskeletlerinin soyutlamaları ile yapılmıştır. Bu canlılar trilobitler, cryptolithus, ve insektalardır.

Resim-4 Yorumu: Sanatçı burada mavi tonlarını kullanırken,gökyüzünün sonsuzluğu ile huzurun rengi olmasından dolayı gök ile ilişkilendirmiştir. Koyu lacivert tonları ile tanrısal aşk ve sonsuzluğu simgeleştirirken, açık mavi ile de huzura bir gönderme yapmıştır. Mavi renkle soyut bir gökyüzü, önde ise kahverengi renkten soyut dağlar oluşturulmuştur. Dağ simgesiyle olağanüstü bir evren sanatçı tarafından ortaya konulmak istenmiştir. Ön planda kullanılan renklerle yeryüzündeki bir çok olay anlatılırken yemyeşil tonlarla huzur ortamları ve bu manzaranın içerisindeki denizlede sonsuzluk fikri vurgulanmıştır. Sanatçı, bu ortamdaki deniz canlılarından soyutlamalar yaparakta yeni bir dil oluşturmuştur. Yıldız renginden yapılmış olan bu canlılar denizde yüzüyormuş gibi bir izlenim verilirken aslında bu canlıların evrimlerinin basitten karmaşığa doğru giden evrimsel süreçleri söz konusudur. Bu düşünceden hareketle insanın evrimleşme sürecinde ve sonrasında yaşadığımız herşeyde, evrendeki okyanuslar gibi ucsuz bucaksız bir kaosta, bir çok canlıyla beraber insanında evrimleşmesindeki önemli ip uçlarını bünyesinde barındırmakta olduğu da düşünülebilir. **(Resim 4)**

Resim 5. Adsız, 40x40 cm, Akrilik ve Alkyde ve Yağlıboya, 2022

Resim-5 Analizi: Eserde orta kısımda resmedilmiş üç adet kadın figürü eserde yer almıştır. Arkada bulunan kadın figürünün sağ kısmında kolu kesilmiş olan beyaz renkte bir kadın figürü üst kısımda mavi ve yeşil renklerde sıra dağlar ve gökyüzü alanları resmedilmiştir. Eserin sol alt kısmında ise bir adet kristal çizilmiştir. Eserde farklı şekillerin içinde işlenmiş olan motiflerde mevcuttur. Sanatçı eserinde mavi,turuncu yeşil renkleri ağırlıklı olarak kullanmıştır.

Resim-5 Yorumu: Eserin üst kısmında gökyüzü gibi bir alan onun önünde sıra dağlar ve aşağıya doğru bakan bir figür ve imgelerin bulunduğu yeşil ve mavi bir yeryüzü resmedilmiştir. Yeşil renk doğa ile özdeşleştirilirken mavi renkle de huzur simgelenmek istenmiştir.Eserde yer alan kadın figürlerinin ifadelerinden anlaşılacağı üzere bulunduğu ortamdaki mutsuzluklarını sanatçı, bu figürlerin el ve kollarını etkisiz bir şekilde göstererek ifade etmeye çalışmıştır.

Bir şekilde bu ortamdaki insanın çaresizliğini göstermek istemiştir. Mavi renklerde resmedilen kristal dehapsedilerek (insan için huzurun)kapalı kaldığını ulaşabileceğimiz kadar bize yakın olmasına rağmen ona erişemediğimizi sanatçı anlatmaya çalışırken eser içindeki turuncularla isteklerimizin bu anlamda daha çok ağır bastığına da vurgu yapmıştır. Necmettin Özlü portrelerinde genellikle yüz yapmazken kendi yorumuyla “izleyici ile beraber bir bütün oluşturmak ve izleyicinin yorumunu alabilmek için” portre ve figürlere yüz eklemeyi ifade ederken tepkisiz bir şekilde insanoğlunun çıkmazlar içerisinde hayatına devam ettiğini fakat ona mutlulukta getirmediğini ifade etmiştir. **(Resim 5)**

Resim 6. Adsız, 40x40 cm, Akriik ve Alkyde ve Yağlıboya, 2022

Resim-6 Analizi: Sanatçı eserini karışık form ve şekillerden yapmıştır. Eserde yeşil, turuncu, mavi tonları baskındır. Eserde belli belirsiz insan silüetleri ve harf vardır. Yıldızla çizgisel imgeler ortaya çıkarılmıştır. Şekil ve formların içine dekoratif çizgiler yapılmıştır.

Resim-6 Yorumu: Sanatçı eserinde silüet halinde gizemli belli belirsiz figürlerini, nesnenin katmanlarını belirleyen renk yüzeyleri arasına yerleştirmiştir. Bu figürler renk devinimleriyle soyut diyagonal formları biçimlemiştir. Renk armonileri eserde ortaya çıkmıştır. Geometrik düzen anlayışı esere hakim olmuştur. İnsan hayatının iniş ve çıkışlarıyla ele alındığı eserde dalgalar (hayatın zorlukları) arasında çırpan bazen düşen (zor durumda kalan) bazen şaha kalkan (mücadelelerinde başarıya ulaşan) bazen de mücadele içindeki yılmayan bu insanı anlatmaya çalışmıştır. Bir yönüyle de sanatçı, kullandığı renk ve soyut figürlerle dışavurumcu üslubunu ve insanın bilinçaltına işaret eden bir eserine daha imzasını atmıştır. **(Resim 6)**

SONUÇ

Başarılı Türk resim sanatçılarından biri olan Necmettin Özlü'nün incelenen eserlerinden yola çıkarak çalışmalarında renklerin önemli bir yere sahip olduğu gözlenmektedir. Renklerin etkileri üzerinden eserlerini oluşturan sanatçı, soyut formları devamlı hareketli kılan anafolar içinde derinlikler oluşturarak resmetmeyi tercih etmiştir. İnsan bilinçaltında yarattığı, hayal ettiği ve hafızasında saklandığı hırs,acı,keder, irade, özgüven veya aşk gibi değerlere yüksek bir oranda sahiptir. Bilinçli yada bilinçsizce, insanın yaşantısında uyguladığı her türlü bu istemli ve planlı hareketler bir şekilde sanatçıların tuvalarında de vücut bulabilmektedir. Necmettin Özlü'de resimlerinde yer alan

bilinçaltındaki bu çizgi ve formlarları imgelere dönüşürken, figür ve portrelerde ise belli belirsiz, ifadesiz bir şekilde çizilerek yüzler yok edilmiştir. Böylece sanatçı eserleri üzerinden izleyicileri ile diyalog kurarak onların bilinçaltıyla bir bütünlük oluşturmak istemiştir.

Necmettin Özlü düşüncelerini tuale aktarırken, sabit olanla akıcı olan, durulukla devinimi bir araya getirecek biçimlemeler yaparken eserlerine de yeni boyutlar kazandırmıştır. Sonuç olarak insanoğlunun bilinçaltındaki her türlü hırs, azim, motivasyon gibi değerler, sanatçıların bilinçli olarak yaptıkları çalışmalarında şekillenirken aslında insanın mevcut durumunda kendi özüne dönmekte olduğu gerçeği de söz konusu olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, C. (2020). Klasik Türk Şiirinde Deniz Kızı. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 23 (44) , 687-713
- Akkın, C., Eğrilmez, S. ve Afrashi, F. (2004). Renklerin insan davranış ve fizyolojisine etkileri. Türk Oftalmoloji Derneği XXXVI. Kongresi, 33, 274- 282
- Bachelard, Gaston (2006), Su ve Düşler, Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- Bahr, Hermann (2002) “Dışavurumculuk”, Editör: Enis Batur, Modernizmin Serüveni, Y.K.Y. Yayınları. İstanbul.
- Birsel Çağlar, Türk Mitolojisinde Dört Unsur ve Simgeler Üzerine Bir İnceleme, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli 2008, s.2.
- Çoruhlu, Y. (2007), Erken Devir Türk Sanatı, Kabalcı Yayıncılık. İstanbul.
- Çoruhlu, Y. (2002). Türk mitolojisinin anahatları (Vol. 10). Kabalcı Yayınevi.
- Çoruhlu, Y. (2011). Türk Mitolojisinin Ana Hatları. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık
- Doğan MH (1998) Estetik, İzmir, Dokuz Eylül Yayınları, s.145.
- Eliade, M. (1992), İmgeler, Simgeler, Ankara.
- Ersoy, N. (2000). Semboller ve Yorumları. İstanbul: Zafer Matbaası
- ERSOY, N. (2007), Semboller ve Yorumları, İstanbul, Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri, 3. Baskı.
- Erinç SM (1998) Sanat psikolojisine giriş, Ankara, Ayraç Yayınları, s.83.
- Martel, C. (1995). Ben Enerjyim. İstanbul: Arion Yayınevi.
- Mazlum, Ö. (2011). Rengin kültürel çağrışımları. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31, 125- 138.
- Hançerlioğlu O (1982) Felsefe Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, s.364.

- Keskin, İsmail. (2014). Baskıresimde Alman Ekspresyonizmi (Dışavurumculuk) ve Litografi Sanatına Yansımaları, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi (Journal of Art), Sayı. 25, S. 3
- Koca, C., "Bir Resim Okuma Denemesi", Anadolu Sanat Dergi, 2003, Sayı: 14, ss. 125- 132.
- Küçük, M. A. (2013). Geleneksel Türk Dinindeki ' Ana/ Dişil Ruhlar' a Mitolojik Açıdan Bakış. İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi , 105-135.
- Orçan, S. (2011). Türk Masallarında Renk İmgesi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, A. G. T. (2005). Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(2), 391-401.
- Özdem, F. (1999). Murat Ağçişek. İstanbul: Maltepe Sanat Galerisi Yayınları 12.
- Soylu, R. (2019). Sanatta fanilik ve ölüm. TİDSAD (Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of Turk and Islam World Social Studies), 6(23), 40- 52.
- Tolstoy, L. N. (2007). Sanat Nedir, çev. M. Beyhan, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Tuncal, Selen (2017). Toplum ve Sanat İlişkisi Kapsamında İstanbul'daki Müzik Etkinlikleri (2000-2015) İstanbul kültür üniversitesi Yüksek lisans tezi. İST
- Yıldırım, S. (2021). Dijital Dünyada Yeni Sanat İletişimi ve Tüketim Kültürü Bağlamında Piyasa Anlayışları. Kocaeli.
- Yücel, B. (2019). Rönesans Döneminden Günümüze Bulut İmgesi. Sanat ve Tasarım Dergisi, (23), 459.

WEB KAYNAKÇA

Görseller

Resim 1 Necmettin Özlü, Sanatçıdan

Resim 2 Necmettin Özlü,: [Necmettin Özlü Resim Sergisi - Galeri Soyut - Sanat Galerisi | Ankara](#)

Resim 3 Necmettin Özlü,: Sanatçıdan

Resim 4 Necmettin Özlü,: [Necmettin Özlü - Ressam | Sanatçı | Artist | Galeri Soyut Sanat Galerisi](#)

Resim 5 Necmettin Özlü,: Sanatçıdan

Resim 6 Necmettin Özlü,: Sanatçıdan